

„Мој посао је да направимо национално помирење у Србији, да се политичке снаге деведесетих и политичке снаге које су водиле Србију након 2000. године обједине око заједничких циљева, да умиримо становништво, тензије и неспоразуме, да тешке речи падну у заборав и да покушамо да у следећу деценију уђемо као стабилна и просперитетна земља”.

Ово је једна од најлепших изјава председника Тадића. Кажем „једна од најлепших изјава”, зато што оличава главни посао председника у подељеном друштву. Јер ми јесмо расцепљено друштво. А подела се, на последњим изборима, још додатно продубила и кроз образовање два јасно супротстављена политичка блока. Додуше, између 2003. и 2007. постојао је покушај да се расцеп превазиђе преко идеје „треће Србије” и формирањем центристичких влада. Међутим, ампутација Косова учинила је крај том покушају. Центристичка влада се распала, а странке „прве” и „треће Србије” нашле су се заједно у суверенистичком табору. Унионистису, пак, како је кампања одмицала, све више преузимали идеологију „друге Србије”.

„Упозоравам их да то не покушавају и да ће бити спречени демократским средствима”, рекао је. Опасност је била у томе што је унионистички првак истовремено био и председник републике. Том изјавом је први човек у држави, практично, парламентарне странке поделио у две категорије: на оне које изражавају вољу народа, и зато могу да образују владу, и на оне које не изражавају вољу народа, па зато не могу да направе владу.

Такав приступ председника верно је одсликао главну идеју „друге Србије”. Идеја гласи да је „прва Србија” изван ове, „наше”, моралне заједнице, што је онда трајно дисквалификује за одређена права. Наиме, чланови исте моралне заједнице деле одређена правила која их штите од самовоље. За људе, међутим, који су изван заједнице то не важи. Зато су не-чланови заједнице, у одређеном домену, предмет дискреционог одлучивања њених органа. Рецимо, држава ће сваког грађанина да пусти да уђе у земљу. Али, када су странци у питању, држава ће посебно одлучивати да ли ће их пустити или не. Срби, који би да отпутују у демократске земље Европе и Америке, најбоље знају да им улазак у неку од тих земаља може бити ускраћен чак и без икаквог образложења.

Слично, и „друга Србија” сматра да се на Србе из „прве Србије” не могу примењивати уобичајена демократска правила. Срби из „прве Србије”, наиме, најпре морају бити „лустрирани”, а њихове странке „реформисане”, да би тек онда могли да буду сматрани једнако вредним члановима заједнице. И тек када се, кроз нарочити поступак, квалификују за пуноправне чланове заједнице, тек онда могу добити целовита грађанска и демократска права. Рецимо, да наступају у свим медијима (укључив и Б92), или да могу да образују владу (ако имају парламентарну већину).

Председникова изјава од 11. маја била је јасни рефлекс те идеје. Али, његова изјава од 19. маја – даје Србији потребно национално помирење – била је изузетно важан искорак баш из те „другосрбијанске” матрице искључивања. Овде је мање значајно је ли изјава део медијског надметања око наклоности СПС-а, или не. Изјава је пала. И сада свако ко хоће добра Србији мора за њу чврсто да се ухвати.

Важност те изјаве најбоље се види по поређењу могућих последица са онима које следе из прве изјаве. Изјава од 11. маја, наиме, значи да Србију чине две моралне заједнице, два одвојена табора, од којих заправо само један има право на егзистенцију. Њена консеквенца је морално искључење. Изјава од 19. маја, напротив, значи признање да подела постоји, али и позив да се утврде „заједнички циљеви” и успостави „национално помирење”. Консеквенца те изјаве је морално укључење. Њоме су оба табора призната као део исте заједнице, чиме је начињен први корак ка помирењу.

Да ова изјава долази од озбиљног и одговорног политичара знаћемо, наравно, тек ако она буде праћена одговарајућим делима. Најмање дело које председник републике у вези са овим може да предузме јесте да поштује парламентарну процедуру. Он би требало да, без задржавања, преда премијерски мандат ономе ко обезбеди парламентарну већину. Још јача потврда озбиљности изјаве био би престанак председничког учешћа у тренутном пропагандном рату (чији је циљ дифамација суверениста као легитимних демократских актера). А највећа потврда вероватно би била системски лојална кохабитација са суверенистичком владом (ако би до ње уопште дошло).

Када би се тако нешто догодило свакако би порасле шансе да Србија у следећу деценију уђе као стабилна и демократска држава. А историјски преломан тренутак тог процеса несумњиво би био 19. мај и Тадићева изјава о националном помирењу.